

HAZİRAN AYI ENFLASYONU VE İLERİYE YÖNELİK BEKLEYİŞLER

I. GENEL DEĞERLENDİRME

1. Uygulanmakta olan ekonomik program sayesinde, Haziran ayında da tüketici ve toptan eşya fiyat artışları düşme eğilimlerine devam etmiştir. Tüketici Fiyatları (TÜFE) ve Toptan Eşya Fiyatları Endeksi (TEFE), sırasıyla, yüzde 0,6 ve yüzde 1,2 oranında artmıştır. Yıllık bazda fiyat artışları ise TÜFE’de yüzde 42,6’ya, TEFE’de ise yüzde 46,8’e gerilemiştir. Gıda ve tarım fiyat artışları Mayıs ayında olduğu gibi mevsimsel etkilerin ötesinde gerilemiştir (Tablo 1).

2. 2002 yılının özellikle Şubat ayından itibaren enflasyondaki düşüş eğiliminde önemli rol oynayan tarım ve gıda fiyatları, Haziran ayında da TÜFE artışının beklentilerin altında kalmasına katkıda bulunmuştur. TÜFE’de konut grubu, TEFE’de ise imalat sanayi fiyat artışları, genel endeksi yukarı çeken faktörler olmuştur. Haziran ayında *gıda dışı TÜFE* artışı, temelde konut grubu ve giyim ve ayakkabı fiyatlarındaki yüksek oranlı artış nedeniyle yüzde 2,2 olarak gerçekleşmiş, *tarım dışı TEFE* artışı ise yüksek imalat sanayi fiyat artışları nedeniyle yüzde 3,4 olmuştur.

3. Mevsimsellikten arındırılmış TÜFE ve TEFE’nin üç aylık hareketli ortalamalara göre yıllıklandırılması yoluyla hesaplanan *yıllık enflasyon trendi* Haziran ayı itibariyle TEFE’de yüzde 24,1, TÜFE’de ise yüzde 25,1 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon trendi, *tarım dışı TEFE*’de yüzde 32,4, *gıda dışı TÜFE*’de ise yüzde 30,6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Genel TÜFE, TEFE ve Alt Kalemler

	Yıllık % Değişim		Aylık % Değişim		
	2001 Haziran	2002 Haziran	Nisan	2002 Mayıs	Haziran
TÜFE	56,1	42,6	2,1	0,6	0,6
Mallar	60,9	45,8	2,4	0,1	0,2
Hizmetler	47,8	36,6	1,3	1,6	1,4
Gıda Dışı	57,3	42,0	2,5	2,0	2,2
TEFE	61,8	46,8	1,8	0,4	1,2
Kamu	73,5	44,6	2,4	2,7	4,3
Özel	57,4	47,7	1,6	-0,4	0,0
Özel İmalat	65,9	45,5	1,9	1,5	2,8
Tarım Dışı	68,6	45,0	2,1	1,9	3,4
Tarım ve Enerji Dışı	67,3	45,4	2,1	2,0	3,5

Kaynak: TCMB, DİE.

Tüketici Fiyatlarındaki Gelişmeler

4. Haziran ayında tüketici fiyatlarında gıda grubu dışında kalan sektörlerde, döviz kurlarındaki artış ve kamu fiyatlarında gerçekleştirilen yüksek oranlı ayarlamaların da etkisiyle bir miktar hızlanma gözlenmektedir.

5. Gıda fiyat artışlarının Mayıs ayından sonra Haziran ayında da, beklentilerin ve mevsimsel hareketin dışında bir düşüş göstermesiyle birlikte, enflasyondaki aşağı yönlü eğilim daha da belirgin hale gelmiştir. Gıda, içki ve tütün grubu fiyat artışları 2002 yılı Mart ayından itibaren düşüş eğilimini sürdürerek Haziran ayında yüzde 3 oranında gerilemiştir. Gıda, içki ve tütün grubu fiyatları Haziran ayında TEKEL ürünlerinde yapılan fiyat artışlarından olumsuz etkilenmiştir. Haziran ayında taze meyve ve sebze fiyatlarındaki düşüş gıda fiyatlarının yüzde 4,8 oranında gerilemesine neden olmuş, ancak içecekler ve sigara-tütün fiyatları sırasıyla yüzde 5,6 ve yüzde 9,5 oranında artış göstermiştir. Özetle, kamu kesimi kaynaklı fiyat artışları gıda, içki ve tütün grubu fiyatlarındaki gerilemeyi sınırlandıran en önemli faktör olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış TÜFE Haziran ayında yüzde 2,5 oranında artarken, *gıda dışı TÜFE* yüzde 2,4 oranında yükselmiştir.

Grafik 1: TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim (Mevsimsellikten Arındırılmış)*

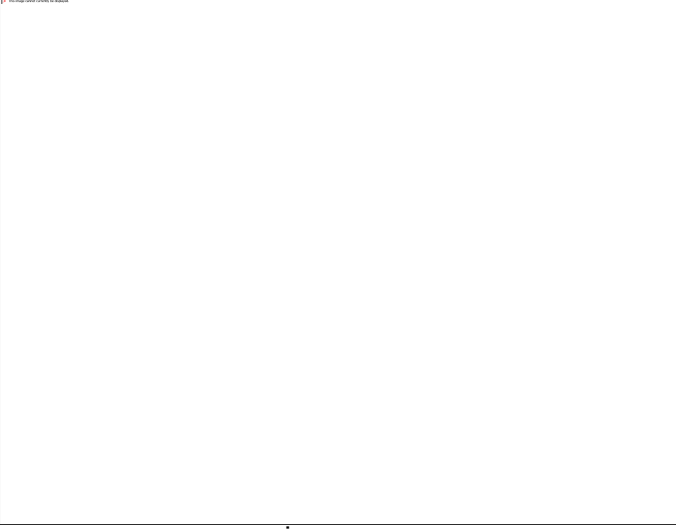

Kaynak: TCMB, DIE.

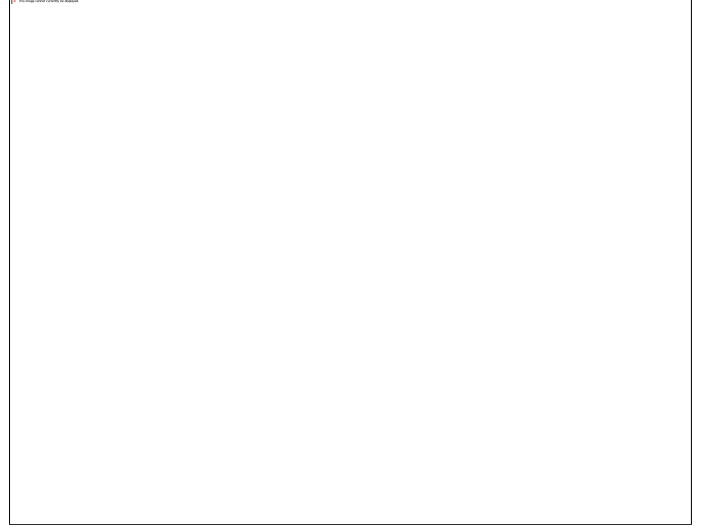
*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

6. Mal grubu fiyat artışları gerileyen gıda fiyatları nedeniyle belirgin bir yavaşlama gösterirken, hizmet grubu fiyatları son aylardaki eğilimini sürdürmüştür. Haziran ayında mal grubu fiyatları yalnızca yüzde 0,2 oranında artmıştır. Hizmet grubu fiyat artışı ise, yüzde 1,9 oranında artan konut kiralari, yüzde 2,2 oranında artan lokanta, pastane ve otel grubu fiyatlarının etkisiyle yüzde 1,4 olmuştur. Haziran ayı itibariyle, yıllık fiyat artışı, mal grubunda yüzde 45,8, hizmet grubunda ise yüzde 36,6 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2: Mal Grubu ve Hizmet Grubu Fiyatları Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim

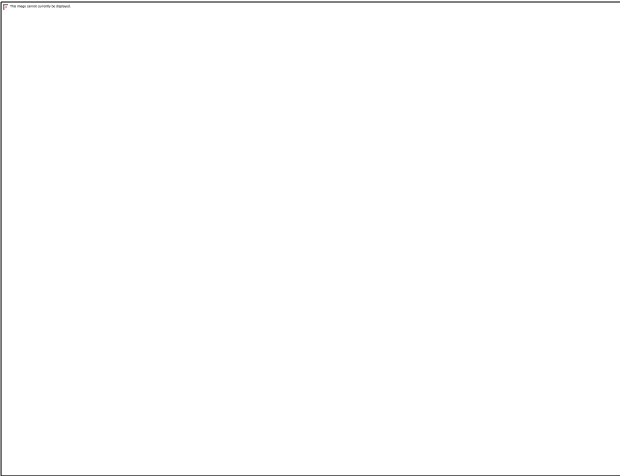

Kaynak: TCMB, DİE.

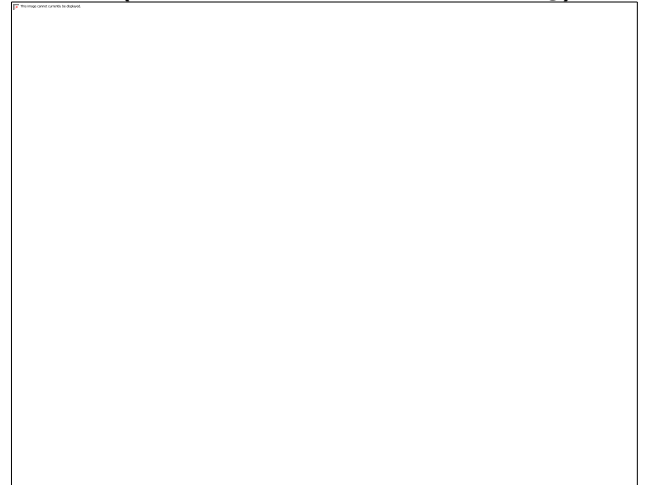
Toptan Eşya Fiyatlarındaki Gelişmeler

7. Haziran ayında TEFE artışını belirleyen temel etken imalat sanayi fiyatları ve mevsimsel hareketlerin ötesinde gerileyen tarım fiyatları olmuştur. Haziran ayında imalat sanayi fiyat artışları genel olarak KİT'lerin finansman ihtiyacından kaynaklanan fiyat ayarlamalarından etkilenmiştir. Buna ek olarak, Türk lirasının kur sepeti karşısında Mayıs ve Haziran aylarında sırasıyla ortalama yüzde 7,4 ve yüzde 9,5 oranlarında nominal olarak değer kaybetmesi de imalat sanayi fiyat artışlarında etkili olmuştur. Ancak, Mayıs ayında olduğu gibi, kurdaki değişimin fiyatlara etkisi genel olarak sınırlı kalmıştır. Haziran ayında, tarım fiyatları da yüzde 5.9 oranında gerilemiştir. Yıl başında gözlenen mevsim normallerinin üstündeki fiyat artışından kaynaklanan baz etkisi, iç talep yetersizliği ve mevsimsel olarak oluşan arz fazlası, tarım sektörü fiyatlarındaki düşüşte belirleyici olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış TEFE Haziran ayında yüzde 2,9 oranında artarken, *tarım dışı TEFE* yüzde 3,1 oranında yükselmiştir.

Grafik 3: TEFE ve Tarım Dışı TEFE Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim (Mevsimsellikten Arındırılmış)*

Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

II. İLERİYE YÖNELİK BEKLEYİŞLER

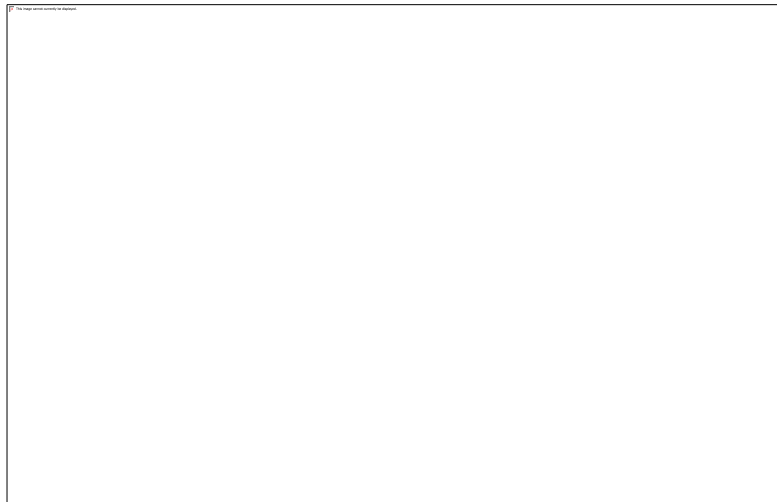
8. TCMB Beklenti Anketinden elde edilen sonuçlara göre, piyasaların yıl sonu enflasyon beklentisi Haziran ayının ilk yarısında yılın en düşük değeri olan yüzde 34,6'ya düşmüştür. Ancak, Haziran ayının ikinci yarısında yapılan anket sonuçlarına göre, siyasi belirsizlik enflasyon beklendişlerinin bir miktar artmasına neden olmuştur.

9. Haziran ayı enflasyon gerçekleşmesi, bir kez daha yıl sonu hedefine ulaşılma ihtimalinin yüksek olduğunun altını çizmiştir. Mayıs ayının ikinci yarısından itibaren baş gösteren siyasi belirsizlik risk primine yansiyarak döviz kurları ve faiz oranları üzerinde olumsuz etkide bulunmaktadır. Buna karşın, uygulanan politikalar sayesinde enflasyonla mücadele şu ana kadar başarılı şekilde yürütülmüş olup, bu konuda önemli kazanımlar elde edilmiştir.

10. Uygulanan programın sağlam yapısal temellere dayanması, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırma programının kararlılıkla uygulanıyor olması ve Merkez Bankası Yasasında yapılan değişiklikler ile yeni Borçlanma Yasasının kabul edilmesi, ekonomi dışı geçici şokların ekonomik program üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlandırma imkanını güçlendirmiştir. Ancak, siyasi belirsizliğin süreklilik arz etmesi, ekonomi politikalarının sürdürülebilirliğine dair endişeleri ve dolayısıyla risk primini artırarak program hedeflerine ulaşılmasını olumsuz etkileyebilmektedir. Mevcut politikaların sürdürülme gereği ve bunun arkasındaki nedenler 28 Haziran 2002 tarihli duyurumuzda kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

11. Önümüzdeki dönemde, son aylardaki döviz kuru artışlarının ve kamu fiyat ayarlamalarının gecikmeli etkilerinin fiyatlar genel seviyesini olumsuz etkilemesi ihtimal dahilindedir. Ancak, yaz aylarında mevsimsel olarak gerileme eğilimi gösteren tarım ve gıda fiyatları, bahsedilen olası olumsuz etkileri kısmen bertaraf edebilecektir. Böylelikle, önümüzdeki dönemde siyasi belirsizliklerin de azalması durumunda, yıl sonu hedefine ulaşılması konusunda şüpheye yer kalmamaktadır.

Grafik 4: TCMB Beklenti Anketine Göre Yıl Sonu Enflasyon Bekleyişleri

Kaynak: TCMB.